

Chuyện nhỏ, đức lớn

☐ TRẦN HOÀNG - PHẠM THỦY

TẠI CĂN NHÀ RIÊNG GIẢN DỊ TRONG CON NGÕ NHỎ Ở PHỐ ĐỘI CÁN, HÀ NỘI, TS TRẦN VIẾT HOÀN, NGUYÊN GIÁM ĐỐC KHU DI TÍCH CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH TẠI PHỦ CHỦ TỊCH (GỌI TẮT LÀ KHU DI TÍCH PHỦ CHỦ TỊCH) TIẾP CHỨNG TÔI. CÂU CHUYỆN VỀ VỊ LÃNH TỰ VỊ ĐẠI QUA KÝ ỨC NGƯỜI CHIẾN SĨ BẢO VỆ BẮC HỒ NĂM XƯA ẨM ÁP NHƯNG XÚC CẢM VÀ HOÀI NIỆM. "NÓI VỀ BẮC THÌ CÓ THỂ CẢ NGÀY KHÔNG HẾT. TÔI CHỈ KỂ MỘT SỐ CÂU CHUYỆN ĐỜI THƯỜNG VỀ ĂN, Ở, MẶC CỦA NGƯỜI", TS TRẦN VIẾT HOÀN MỞ ĐẦU...

Nhà 67 nằm phía sau nhà sàn-nơi Chủ tịch Hồ Chí Minh làm việc trong thời gian đế quốc Mỹ leo thang đánh phá miền Bắc (1967-1969), cũng là nơi Người dưỡng bệnh và qua đời.

Ảnh: CÙ MINH

CHUYỆN ĂN, Ở, MẶC CỦA BÁC

Là người được gần Bác lúc Người còn sống đến sau này tham gia công tác nghiên cứu, quản lý Khu di tích Phủ Chủ tịch, TS Trần Viết Hoàn thấy mình là người may mắn và tự hào. Từ thực tiễn, ông đã "trình làng" hai cuốn sách rất được dư luận chú ý: "Đạo đức Bác Hồ-tâm gương soi cho muôn đời" và "Giữ gìn và phát huy giá trị những di sản của Chủ tịch Hồ Chí Minh". Ông cho rằng, bao trùm cuộc đời và sự nghiệp của Hồ Chí Minh là những tư tưởng và hành động lo cho dân, cho nước, trong đó thể hiện sinh động từ chính đời thường sinh hoạt của Người.

Theo lời kể của TS Trần Viết Hoàn, năm 1954, ngay sau khi về tiếp quản Thủ đô, với mong muốn bảo đảm điều kiện làm việc tốt nhất cho Chủ tịch Hồ Chí Minh trên cương vị là người đứng đầu đất nước và đáp ứng những nghi lễ ngoại giao khi đón tiếp khách trong nước và quốc tế, Trung ương đã trân trọng mời Bác về ở và làm việc trong tòa nhà sang trọng vốn là Phủ toàn quyền Đông Dương nhưng Người từ chối. Người quyết định về ở tại ngôi nhà của người thợ điện phục vụ cho phủ toàn quyền trước đây. Bác ở căn phòng hẹp nên mùa hè rất nóng. Bác thường dùng chiếc quạt bằng mo cau do Bác tự làm. Anh em ở Bộ Ngoại giao thương Bác nên đã mua chiếc điều hòa nhiệt độ và lắp đặt vào phòng Bác. Biết chuyện, Bác cho gọi các đồng chí phục vụ đến, Người nói: Các chú hãy đem chiếc điều hòa này cho anh em thương binh ở Hàng Bột. Hôm Bác đến thăm, thấy các chú ấy ở nóng lắm. Còn Bác thì chưa cần...

Sau 4 năm, Trung ương mong muốn xây dựng một ngôi

nhà mới để Bác có nơi ở, làm việc được tốt hơn. Bác đồng ý nhưng đề nghị chỉ xây dựng một ngôi nhà sàn theo kiểu nhà của đồng bào dân tộc thiểu số ở Việt Bắc, giống như ngôi nhà Bác từng sống và đồng cam cộng khổ với đồng bào trong những năm kháng chiến chống Pháp. Diện tích nhà vừa đủ cho một người ở và dùng gỗ thường, để tránh lãng phí, tiết kiệm tiền bạc cho nhân dân. Hơn 10 năm, ngôi nhà sàn gắn liền với hình ảnh và những quyết định lịch sử của vị lãnh tụ đã trở thành huyền thoại. "Ngôi nhà sàn nhỏ nhỏ không sơn son thếp vàng, không ngọc ngà châu báu mà chỉ có ý tưởng trồng cây, trồng người; nơi sáng ngời chân lý: Dựng nước đi đôi với giữ nước, không có gì quý hơn độc lập, tự do. Từ ngôi nhà nhỏ đó, Bác cũng chuẩn bị hành

trang cho mỗi người Việt Nam hướng tới tương lai", TS Trần Viết Hoàn chiêm nghiệm.

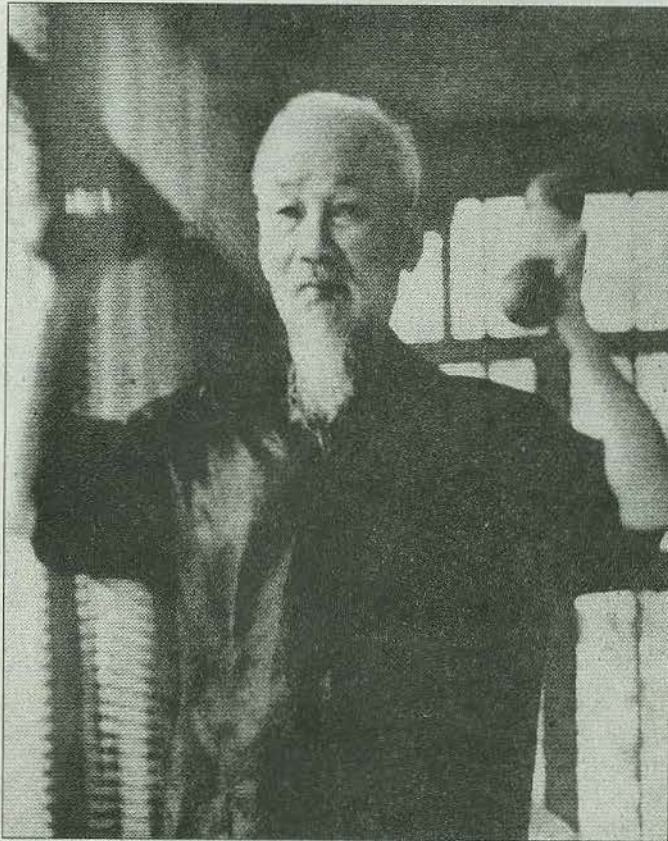
Nhớ những ngày chính quyền mới về tay nhân dân. Giữa lúc "quốc khổ khánh kiệt", Bác đã khởi xướng Phong trào "Hũ gạo cứu đói". Người kêu gọi: "Vây tôi xin đề nghị với đồng bào cả nước... cứ 10 ngày nhịn ăn một bữa,

mỗi tháng nhịn ba bữa. Đem gạo đó (mỗi bữa một bơ) để cứu dân nghèo" và Người nêu gương "tôi xin thực hành trước" rất nghiêm túc. Những đồng chí từng phục vụ bên Bác kể, một lần tướng Tiêu Văn của quân đội Tưởng Giới Thạch mời chiêu đãi Bác Hồ vào đúng bữa cơ quan nhịn ăn để góp gạo cứu đói, dù anh em có báo cáo với Bác là phần gạo của Bác đã cho vào hũ gạo cứu đói rồi, nhưng Bác vẫn quyết định "nhịn ăn một bữa" vào ngày hôm sau.

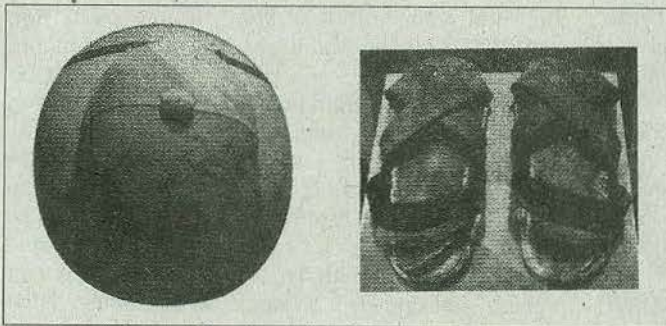
TS Trần Viết Hoàn kể rằng, sau này, dù tình hình đã bớt khó khăn hơn, Bác vẫn sống thanh đạm. Bữa ăn của Bác

"Dùng cơm với Cụ hàng trăm lần, lần nào cũng thấy Cụ tén vén không để rơi một hạt cơm nào, bởi vì Cụ tôn trọng lao động của con người làm ra lúa gạo. Chuyện nhỏ, đức lớn hài hòa ở một con người".

Thủ tướng Phạm Văn Đồng

Bác Hồ tập thể dục.

Chiếc mũ và đôi dép cao su của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Ảnh tư liệu

đạm bạc như bữa ăn của mọi gia đình bình thường: Bát canh, quả cà, con cá hoặc lát thịt khô. Khi đi công tác, Bác thường mang theo cơm nắm với muối vừng. Lúc ăn cơm, có món ngon, không bao giờ Bác ăn một mình. Bác xẻ cho người này, người kia rồi sau cùng mới đến phần mình, thường là phần ít nhất. Ăn xong thu xếp bát đĩa gọn gàng, để đỡ vất vả người phục vụ...

Chuyện mặc của Bác cũng thật đặc biệt, nghe như huyền thoại. Là người đứng đầu đất nước nhưng trang phục chỉ là bộ quần áo nâu, ka ki bạc màu. Khi áo rách, anh em phục vụ ngỡ ý muốn thay, Bác không đồng ý và yêu cầu khâu để dùng tiếp. Người còn nói: Chủ tịch Đảng, Chủ tịch nước mặc áo rách là phúc cho dân. Từ ngày ở chiến khu đến sau này, Bác chủ yếu dùng dép cao su để đi lại. Khi về Hà Nội, đôi dép Bác dùng lâu ngày vệt cả đế, đóng đinh găm quai nhiều lần mà vẫn tiếp. Thấy vậy, các đồng chí phục vụ đề nghị thay dép khác nhưng Bác không nghe. Bác còn bảo: "...Giờ mưa đôi dép khác là không cần thiết, vẫn dùng được, sao vất đi, dân ta còn nghèo, mỗi người, kể cả Chủ tịch nước cũng phải tiết kiệm".

PHÚT CUỐI CUỘC ĐỜI, BÁC VẪN LUÔN NGHĨ TỚI DÂN

Trong câu chuyện với chúng tôi, TS Trần Viết Hoàn tâm sự rằng, liên quan đến Bác Hồ thì chuyện gì, kỷ niệm nào cũng khiến ông nhớ và xúc động. Nhưng những ngày cuối cùng của Bác thì đúng là đặc biệt, nghĩ lại vẫn rung rung. Chúng ta còn nhớ, 16 giờ ngày 12-8-1969, Bác gặp đồng chí Lê Đức Thọ tại nhà nghỉ Hồ Tây, nghe báo cáo tình hình Hội nghị Paris. Đêm hôm đó, Bác lên cơn sốt và ho, rồi những ngày sau đó Người ho nhiều hơn, sốt cao hơn. Nhưng Bác vẫn lên xuống nhà sàn làm việc.

Theo đề nghị của bác sĩ, ngày 18-8-1969, Bác không làm việc ở nhà sàn nữa. Người xuống ở và làm việc tại nhà 67 (nằm sau nhà sàn, được xây dựng năm 1967 để Bác ở và làm việc, phòng tránh chiến tranh phá hoại của Mỹ). Trong những ngày ấy, ông Hoàn đã chứng kiến giờ phút Bác ốm, lúc cấp cứu cho Người. Tính lại sau những lúc cấp cứu, Bác luôn hỏi han mọi việc. Người theo dõi, vẫn nắm tình hình đất nước qua báo cáo của các đồng chí Bộ Chính trị, Trung ương. Bác thường hỏi tin chiến trường miền Nam, tình hình lũ lụt ở miền Bắc. Người nhắc nhở các đồng chí Trung ương phải quyết tâm giữ vững đế, bảo vệ dân, bảo vệ sản xuất. Biết tin Trung ương muốn mời Người lên khu vực Ba Vì (Sơn Tây) để tránh lũ lụt, Người nói: "Bác đi chỉ được mình Bác, còn dân thì sao". Người quyết định ở lại cùng đồng bào. Người mong muốn được gặp nhân dân trong ngày lễ Quốc khánh.

TS Trần Viết Hoàn nhớ lại: "Những ngày Bác yếu, tuy giữ bí mật rất cao về tình hình sức khỏe của Người, nhưng xe cộ hằng ngày ra vào nhiều, đưa các đồng chí Trung ương vào thăm Người, đưa bác sĩ, các phương tiện vào để chữa bệnh cho Người... nên người dân dự đoán rằng có thể Bác ốm. Vì thế, có nhiều người đến "cổng đỏ" (cổng ra vào Phủ Chủ tịch, hằng ngày Bác vẫn thường đi lại cổng này) nêu tâm nguyện: Nếu đúng Bác ốm, chúng tôi xin hiến trái tim của mình để thay tim cho Bác".

Lúc nguy kịch, Bác tỏ ý muốn uống một chút nước dừa. Mặc dù các bác sĩ còn chưa đồng ý vì nước dừa không tốt cho việc điều trị bệnh của Bác nhưng ông Vũ Kỳ rất nhạy cảm và hiểu lòng Người, đã ra hiệu cho anh em bảo vệ. Ông nói nhỏ: "Các đồng chí ra ngay hai cây dừa ở trước nhà sàn (là hai cây dừa miền Nam do Bác Hồ trồng, chăm sóc hằng ngày-TG), hái mỗi cây một trái, bỏ ra, hòa vào một cốc mang vào cho Bác". Ông Hoàn và anh em cận vệ nhanh chóng làm theo yêu cầu của ông Vũ Kỳ. Khi bỏ dừa, ông Hoàn còn lấy ít cùi bày vào đĩa cùng cốc nước dừa mang vào giường bệnh cho Bác. Bác nhắm mấy giọt nước dừa để coi như miền Nam và quê hương đất nước sẽ theo Bác vào cõi trường sinh...

Theo TS Trần Viết Hoàn, Bác Hồ đã đi xa hơn nửa thế kỷ nhưng tư tưởng, đạo đức, phong cách của Người còn sống mãi. Mỗi người đều tìm thấy ở Bác từ những câu chuyện đời thường cụ thể những bài học sâu sắc về nhiều phương diện. "Bác là tấm gương sáng cho đảng viên, cán bộ, nhất là cán bộ có chức, có quyền. 24 năm là nguyên thủ quốc gia mà Bác chẳng mảy may dành cho mình chút đặc quyền, đặc lợi nào. Bác luôn lấy dân làm mệnh đề thường trực trong đời sống của mình. Ăn, ở, mặc, Bác đều nghĩ đến dân. Trong *Di chúc*, Người còn căn dặn: "Sau khi tôi qua đời, chớ nên tổ chức diếu phúng linh đình, để khỏi lãng phí thì giờ và tiền bạc của nhân dân", TS Trần Viết Hoàn nhấn mạnh.